

152. MEKTUP

١٥٢- ﴿الْمَكْتُوبُ الثَّانِي وَالْخَمْسُونَ وَالْمِائَةُ : اِلَى السَّيِّدِ فَرِيدٍ فِي بَيَانِ اَنْ
اطَاعَةَ الرَّسُولِ عَيْنُ اطَاعَةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَمَا يَنْاسِبُ ذَلِكَ﴾

قَالَ اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى "مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اطَاعَ اللهَ" فَجَعَلَ اللهُ سُبْحَانَهُ اطَاعَةَ
الرَّسُولِ عَيْنَ اطَاعَتِهِ فَاطَاعَةُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ بِدُونِ اطَاعَةِ الرَّسُولِ لَيْسَ بِاطَاعَةٍ لَهُ
سُبْحَانَهُ وَلِذَلِكَ اُورِدَ كَلِمَةٌ "قَدْ" تَاكِيدًا لِهَذَا الْمَعْنَى وَتَحْقِيقًا لَهُ لِئَلَّا يُفَرِّقَ مُهَوِّسٌ
بَيْنَ هَاتَيْنِ الْاطَاعَتَيْنِ وَيَخْتَارَ احَدِيَهُمَا دُونَ الْاُخْرَى وَقَدْ وَبَّخَ اللهُ سُبْحَانَهُ فِي مَحَلِّ
آخَرٍ جَمَاعَةً فَرَّقُوا بَيْنَ هَاتَيْنِ الْاطَاعَتَيْنِ حَيْثُ قَالَ سُبْحَانَهُ "يُرِيدُونَ اَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ
اللهِ وَرُسُلِهِ" الْآيَةَ نَعَمْ قَدْ صَدَرَتْ مِنْ بَعْضِ الْمَشَائِخِ وَقْتُ غَلَبَةِ الْحَالِ وَالسَّكْرِ
كَلِمَاتٌ مُؤَذِّنَةٌ بِالتَّفَرُّقَةِ بَيْنَ هَاتَيْنِ الْاطَاعَتَيْنِ وَمُشْعِرَةٌ بِاخْتِيَارِ مَحَبَّةِ احَدِيَهُمَا عَلَى
الْاُخْرَى كَمَا ثَقُلَ اَنَّ السُّلْطَانَ مَحْمُودًا الْغَزْنَويَّ لَمَّا نَزَلَ مَرَّةً فِي اَيَّامِ سُلْطَنَتِهِ فِي
قُرْبِ قَرْيَةِ خَرْقَانٍ اُرْسِلَ وَاحِدًا مِنْ وُكَلَائِهِ اِلَى الشَّيْخِ اَبِي الْحَسَنِ الْخَرْقَانِيَّ
وَالْتَمَسَ مِنْهُ الْحُضُورَ عِنْدَهُ وَقَالَ لِرَسُولِهِ اِذَا فَهِمْتَ تَوْفَقًا مِنَ الشَّيْخِ فَاقرأ هَذِهِ الْآيَةَ
"اطِيعُوا اللهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُولَى الْاَمْرِ مِنْكُمْ" فَلَمَّا فَهِمَ الرَّسُولُ تَوْفَقًا مِنَ
الشَّيْخِ قَرَأَ الْآيَةَ الْمَذْكُورَةَ فَقَالَ لَهُ الشَّيْخُ فِي جَوَابِهِ اِنِّي مَشْغُولٌ بِاطَاعَةِ اللهِ تَعَالَى
بِحَيْثُ لَمْ اُفْرَغْ مِنْهَا بَعْدُ لِاطَاعَةِ رَسُولِ اللهِ فَكَيْفَ لِاطَاعَةِ اُولَى الْاَمْرِ فَجَعَلَ
حَضْرَةَ الشَّيْخِ اطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ غَيْرَ اطَاعَةِ الرَّسُولِ وَهَذَا الْكَلَامُ بَعِيدٌ عَنِ
الْاِسْتِقَامَةِ وَالْمَشَائِخِ الْمُسْتَقِيمُو الْاَحْوَالِ يَتَحَاشَوْنَ مِنْ امْثَالِ هَذَا الْكَلَامِ وَيَعْلَمُونَ
اَنَّ اطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ فِي اطَاعَةِ رَسُولِهِ فِي جَمِيعِ مَرَاتِبِ الشَّرِيعَةِ وَالطَّرِيقَةِ
وَالْحَقِيقَةِ وَيَعْتَقِدُونَ اَنَّ اطَاعَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ فِي غَيْرِ اطَاعَةِ رَسُولِهِ عَيْنُ الضَّلَالَةِ
(وَنُقِلَ) اَيْضًا اَنَّ شَيْخَ بَلَدَةِ مِهْنَةِ الشَّيْخِ اَبَا سَعِيدٍ اَبَا الْخَيْرِ عَقَدَ مَجْلِسًا وَكَانَ فِي

ذَلِكَ الْمَجْلِسِ وَاحِدٌ مِنْ أَجَلَةٍ سَادَاتِ خُرَاسَانَ فَدَخَلَ فِي ذَلِكَ الْإِتِّئَاءِ اتِّفَاقًا
مَجْذُوبٌ مَغْلُوبٌ الْحَالِ فَقَدَّمَهُ الشَّيْخُ عَلَى السَّيِّدِ الْأَجَلِ فَلَمْ يَحْسُنْ ذَلِكَ لِلْسَّيِّدِ
فَقَالَ الشَّيْخُ لِلْسَّيِّدِ إِنَّ تَعْظِيمَكَ بِوَاسِطَةِ مَحَبَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَتَعْظِيمِ هَذَا الْمَجْذُوبِ بِوَاسِطَةِ مَحَبَّةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَالْأَكَابِرِ الْمُسْتَقِيمِ الْأَحْوَالِ
لَا يُجَوِّزُونَ أَيْضًا هَذَا الْقِسْمَ مِنَ التَّفَرُّقَةِ وَيَرَوْنَ غَلْبَةَ مَحَبَّةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ عَلَى مَحَبَّةِ
رَسُولِهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مِنْ سَكْرِ الْحَالِ وَلَا يَعْتَقِدُونَهَا شَيْئًا غَيْرَ الْفُضُولِ
وَلَكِنْ يَنْبَغِي أَنْ يُعْلَمَ هَذَا الْقَدْرُ أَنَّ مَحَبَّةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ غَالِبَةٌ فِي مَقَامِ الْكَمَالِ الَّذِي
هُوَ مَرْتَبَةُ الْوَلَايَةِ وَمَحَبَّةِ الرَّسُولِ غَالِبَةٌ فِي مَقَامِ التَّكْمِيلِ الَّذِي فِيهِ تَصِيبٌ مِنْ مَقَامِ
النُّبُوَّةِ تَبَتَّ اللَّهُ سُبْحَانَهُ عَلَى إِطَاعَةِ الرَّسُولِ الَّتِي هِيَ عَيْنُ إِطَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ.

﴿ TÜRKÇE ANLAMLI ﴾

Bu mektup Seyyid Ferid'e yazılmış olup, Rasûl'e itaatin Hakk Subhânehû'ya itaatin aynısı olduğunu ve benzer meseleleri içermektedir.

Allah Subhânehû ve Te'âlâ şöyle buyurur: "men yuti'u'r-rasîle fe gad etâ'allab/Kim Peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur." (Nisâ, 80). Allah Subhânehû Peygambere itaati, kendisine olan itaatın aynısı olarak kabul etti. Peygambere itaat etmeksizin Hakk Te'âlâ'ya itaat etmek, O Subhânehû'ya itaat değildir. Bu sebeptendir ki bir şaşkın çıkıp da bu iki itaatın arasını ayırarak sadece birini seçmesin diye, Allah Subhânehû bu mânâyı teyid için te'kid edâtı olan "kad" kelimesi ile ifade buyurdu. Hakk Te'âlâ başka bir âyetle bu iki itaatın arasını ayıranları kınayarak şöylece azarladı. Şöyle buyurdu: "Allâh ile elçilerinin arasını ayırmak isterler, "Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz!" derler; bu ikisinin (inanmakla inkârın) arasında bir yol tutmak isterler." (Nisâ, 150).

Evet... Sekrin ve halin baskınlığı sırasında meşâyih'in bazısından bu iki itaatın arasını ayırmayı çağırıştıran ve birinin muhabbetinin tercih edildiğini hissettiren sözler sâdir olmuştur. Mesela nakledilir ki; Sultan Mahmud Gaznevî saltanatı zamanında bir defasında Harakân köyünün

yakınına gitmiş ve vezirlerinden birini Şeyh Ebû'l-Hasan el-Harakânî²⁶⁵'ye göndererek huzuruna gelmesini rica etmiş. Gönderdiği elçiye demiş ki: "Eğer bu kabul konusunda şeyhten bir duraksama sezinlersen (gelmek itemezse) ona şu ayeti oku: *"Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sizden olan emir sahibine de itaat edin."* (Nisâ, 59). Elçi şeyhin gelmek istemediğini anlayınca bu ayeti okudu. Şeyh şöyle cevap verdi: *"Ben Allah'a itaatle meşgulüm ve benîm O'na itaatini tamamlayıp Rasûlullah'a itaate vakit bulamadım. Nerde kaldı emir sahiplerine itaate vakit bulacağım."*

Hazreti şeyh, Hakk'a itaati Rasûl'e itaatın dışında bir şey kabul etti. Bu söz istikâmetten uzaktır. Halleri istikâmet üzere olan büyükler bu tür sözler söylemekten kaçınırlar ve bilirler ki; şer'atın, tarikatın ve hakikatin tüm mertebelerinde Hakk Subhânehû'ya itaat O (Celle Celâluhû)'nun Rasûlü'ne itaat etmekten geçer. Onlar Rasûlü'ne itaat etmeksizin Hakk Subhânehû'ya itaatın sapkınlık olduğuna inanırlar.

Yine anlatılmıştır ki, Mihne²⁶⁶ beldesinin şeyhi Şeyh Ebû Sa'îd Ebû'l-Hayr²⁶⁷ bir meclis kurmuş. Horasan Seyyidlerinin saygın büyüklerinden biri de bu mecliste bulunuyormuş. Tam o esnada, hâlin yoğunluğunu yaşayan bir meczup tesadüfen içeriye girmiş ve Şeyh meczubu bu değerli seyyidin önüne geçirmiş. Seyyid bu durumdan rahatsız olunca Şeyh ona demiş ki: "Sana saygı göstermek Allah Rasûlü'nün (Sallallahu Aleyhi ve Selem) muhabbeti sebebiyledir ama bu meczuba saygı göstermek Hakk Subhânehû'nun muhabbeti sebebiyledir."

Halleri istikâmet üzere olan büyükler bu tür bir ayrımı da câiz görmemişler, Hakk Subhânehû'nun muhabbetinin O'nun (Celle Celâluhû) elçisinin muhabbetine gâlip gelmesini hal sarhoşluğu olarak kabul etmişler ve onun fuzûlî olduğuna inanmışlardır.

Ancak şu kadarını bilmek gerekir ki; velâyet mertebesi olan kemâl makamında Hakk Subhânehû'nun sevgisi gâliptir; nübüvvet makamından nasibi olan kemâle erdirmeye makamında da Rasûl'ün muhabbeti gâliptir.

Allah Subhânehû bizleri Allah'a itaatın aynısı olan Rasûl'e itaat çizgisi üzerinde sâbit kılsın.

²⁶⁵ Ebû'l-Hasan el-Harakânî (v. 425/1033).

²⁶⁶ Mihne Horasan taraflarında bir beldenin adıdır.

²⁶⁷ Ebû Sa'îd Ebû'l-Hayr (v. 440/1049). "Havrâ (Hüriler)" kelimesiyle başlayan bir rubâisi vardır. Ya'kûb Çerhi hazretleri bu rubâiye, "Havrâiyye" adında Farsça bir şerh yazmıştır. Ayrıca Ubeydullah Ahrâr hazretleri de bu rubâi için "Risâle-i Havrâiyye" adında bir şerh yazmıştır.

﴿ KELİME ANLAMI ﴾

152. **يُزْ عِلِلِ كُتُبُ الثَّانِي وَالْخَمْسُونَ وَالْمِائَةُ >** Yüz elli ikinci mektup (Kıme gönderilmiştir) Seyyid Ferid'e (Ne fakkindadır?) Şunun beyanı hakkındadır ki; Hak Teâla'ya عَيْنُ اطَاعَةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ itaat etmek Peygambere اَنْ اطَاعَةِ الرَّسُولِ itaatın aynısıdır (Dafaa?) وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ > Ve de bununla ilgili konular hakkındadır >

"Kim Peygambere مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ Allâh-u Teâla buyurdu ki; سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى Allâhu فَجَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ Şüphesiz Allah'a itaat etmiştir" فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ " عَيْنِ اطَاعَتِهِ (Ne eylemiştir?) اطَاعَةِ الرَّسُولِ (Ne eyi?) Teâla eylemiştir Kendisine yapılan itaatın aynısı فَاطَاعَةُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ Allâh-u Teâla'ya itaat etmek Allâhu لَيْسَ بِاطَاعَةٍ لَهُ سُبْحَانَهُ Peygambere itaat etmeden بِدُونِ اطَاعَةِ الرَّسُولِ (Nası?) Teâla'ya itaat değildir وَلِذَلِكَ "قَدْ" Ayette (te'kid edati olan) اُورِدَ كَلِمَةً "قَدْ" Bu sebeple وَتَحْقِيقًا لَهُ تَأْكِيدًا لِهَذَا الْمَعْنَى Bu manayı pekiştirmek için (Neyi?) مُهَوَّسٌ Şaşkın bir (Neyi?) بَيْنَ دُونِ وَبَيْنَ اِخْتِيَارِ احْدَيْهِمَا Bu iki itaatın arasını هَاتَيْنِ الْاِطَاعَتَيْنِ Ve de birini tercih edip دُونَ وَبَيْنَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ Şüphesiz Allâh-u Teâla Diğerini terk etmesin diye اُخْرَى جَمَاعَةً (Kımi?) فِي مَحَلِّ آخَرَ (Kur'an'ın) başka bir yerinde (Neyi?) اِخْتِيَارِ احْدَيْهِمَا Bu iki itaatın arasını ayırdılar. بَيْنَ اللَّهِ (Neyi?) اَنْ يُرِيدُوا اَنْ يُفَرِّقُوا: Allâh-u Teâla şöyle buyurdu: سُبْحَانَهُ Evet! Sâdir olmuştur (Kımden?) نَعَمْ قَدْ صَدَرَتْ Allah ve Resûl'ün arasını اُخْرَى (Neyi?) اِخْتِيَارِ احْدَيْهِمَا Bu iki itaat arasında (Dafaa?) اِخْتِيَارِ احْدَيْهِمَا İkisinden birinin sevgisinin وَمُشْعِرَةً Nitekim nakledildi ki; اَنْ السُّلْطَانِ اُخْرَى (Neyi?) اِخْتِيَارِ احْدَيْهِمَا

içeri girmiş (Nası?) *Tesâdüfen (Xâm?) Hâlin yoğunluğunu*
 عَلَى السَّيِّدِ الْأَجَلِ (Xâm?) *Şeyh o meczûbu tercih etmiş*
 فَقَالَ لِلْسَّيِّدِ (Xâm?) *Seyyide demiş ki; Sana olan saygı*
 بِوَاسِطَةِ مَحَبَّةٍ *Allah ona*
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *Allah Resûlü'ne olan muhabbet sebebiyledir*
 وَتَعْظِيمَ هَذَا الْمَجْدُوبِ *Bu meczûba olan saygıysa*
 وَالْأَكَابِرِ الْمُسْتَقِيمِ الْأَحْوَالِ *Halleri*
 لَا يَحْجُزُونَ *Câiz görmezler (Neyi?)*
 غَلَبَةَ مَحَبَّةِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ *Hak*
 عَلَى مَحَبَّةِ رَسُولِهِ *Resûlü'ne olan sevgiye*
 مِنْ سَكْرِ الْحَالِ *Sekir*
 شَيْئًا غَيْرَ الْفُضُولِ *Fuzûliden*
 وَلَكِنْ يَتَّبِعِي أَنْ يُعْلَمَ *Ancak bilinmesi gerekir (Ney?)*
 كَمَالٍ غَالِبَةٍ فِي مَقَامِ الْكَمَالِ *Kemal*
 مَرْتَبَةِ الْوَلَايَةِ *Velâyet*
 مَقَامِ الْتَكْمِيلِ *Tekmil*
 نُبُؤْصَتٍ مِنْ مَقَامِ النَّبُوَّةِ *Nübüvvet*
 الَّذِي فِيهِ *Ki bu makamda*
 نَبَتْنَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ *Allâh-u Teâla, bizleri sabit eylesin (Ney üzere?)*
 عَلَى طَاعَةِ الرَّسُولِ *Ki bu itaat*
 ALLÂHU TEÂLA'YA *itaatin aynısıdır.*

